

Regeringskansliet

2015-06-01
1 (3)
Dnr 2014:884

Redovisning av uppdrag om att utarbeta förslag på kursplaner för nationella minoritetsspråk – grundsärskolan

Dnr U2014/5037/S

Härmed redovisas uppdraget att utarbeta förslag på kursplaner för de nationella minoritetsspråken för grundskolan och motsvarande skolformer givet 28 augusti 2014 i den del som avser grundsärskolan. Regeringens dnr U2014/5037/S.

Sammanfattning

Skolverket redovisar nedan förslag till kursplan i ämnet modersmål för grundsärskolan för de nationella minoritetsspråken finska, jiddisch, meänkieli och romani chib som första- och andraspråk, med tillhörande kunskapskrav.

Förslaget på kursplan och kunskapskrav för grundsärskolan är konstruerad med utgångspunkt i förslaget till kursplaner och kunskapskrav för de nationella minoritetsspråken inom ramen för modersmål för grundskolan¹. En viktig utgångspunkt i arbetet har varit att andraspråkspåret ska vara tydligt anpassat för elever i grundsärskolan som ska lära sig ett nybörjarspråk.

I samband med att förslag på kursplaner för grundsärskolan redovisas vill Skolverket framföra följande synpunkter:

- Skolverket har utarbetat ett förslag på en gemensam kursplan för de nationella minoritetsspråken inom ramen för modersmål. Skolverket bedömer att skillnaderna i innehållet i kursplanerna och nivåerna på kunskapskraven skulle bli alltför marginella om en kursplan i varje enskilt minoritetsspråk skrivs.
- Skolverket ser det som problematiskt att elever i grundsärskolan som läser samiska inom ramen för modersmål ska undervisas utifrån samma kursplan som används för undervisningen i samiska för sameskolan och som omfattar minst 800 timmar. Regleringen av detta behöver ses över.
- Skolverket har tidigare pekat på vikten av att undervisningstiden i ämnet modersmål bör regleras.² En reglering av en garanterad undervisningstid i ämnet modersmål skulle för många elever innebära att de har möjlighet att

¹ Redovisning av uppdrag om att utarbeta förslag på kursplaner för nationella minoritetsspråk U2014/5037/S (dnr 2014:884)

² U2009/312/S (dnr 2008:741), Dnr U2014/3489/S, Dnr U2014/5377/S (dnr 2014:574)

få en likvärdig undervisning som också ger dem förutsättningar att uppfylla kunskapskraven.

Uppdraget

Uppdraget inkom till Skolverket den 16 september 2014 och har två delar. Skolverket ska dels utarbeta förslag till kursplaner och kunskapskrav, dels stödja utveckling och produktion av lärverktyg på de nationella minoritetsspråken som nybörjar-språk.

Nedan redovisas enbart delar av uppdraget som Skolverket bedömer direkt berör framtagandet av kursplan och kunskapskrav för minoritetsspråken i grundsärskolan. För bakgrundsbeskrivning, förankring hos nationella minoriteter, konsekvenser vid införandet samt implementering av kursplaner i minoritetsspråk hänvisas till redovisning av uppdrag om att utarbeta förslag på kursplaner för nationella minoritetsspråk gällande grundskolan, inlämnat till regeringen 1 april 2015.³

I bilagan redovisar Skolverket förslag till kursplan och kunskapskrav i de nationella minoritetsspråken inom ämnet modersmål i grundsärskolan.

Genomförande av uppdraget

Utgångspunkter

Konstruktionen av kursplan och kunskapskrav för grundsärskolan tar sin utgångspunkt i förslaget till kursplan och kunskapskrav för de nationella minoritetsspråken för grundskolan.⁴ Undervisningstiden är idag oreglerad för ämnet modersmål, konstruktionen följer samma antagande om tid som gjorts för grundskolan. En utgångspunkt i arbetet är även att nivå och omfång ska vara anpassade till elevgruppen i grundsärskolan.

Arbetsprocessen

I arbetet med att ta fram kursplaner och kunskapskrav för nationella minoritetsspråk i grundsärskolan deltog företrädare för de arbetsgrupper som utarbetade förslag till grundskolans kursplaner och kunskapskrav.

Konstruktion av kursplaner och kunskapskrav

Vid arbetet med att ta fram förslag på kursplaner och kunskapskrav för grundsärskolan har några viktiga vägval gjorts, som skiljer sig från konstruktionen av grundskolans kursplaner och kunskapskrav. Dessa skillnader redovisas nedan.

Skolverket har utarbetat ett förslag på en gemensam kursplan för de nationella minoritetsspråken inom ramen för modersmål. Skolverket bedömer att skillnaderna i innehållet i kursplanerna och nivåerna på kunskapskraven för finska, jiddisch,

---

³ U2014/5037/S (dnr 2014:884)

⁴ Redovisning av uppdrag om att utarbeta förslag på kursplaner för nationella minoritetsspråk U2014/5037/S (dnr 2014:884)

meänkieli och romani chib skulle bli alltför marginella om en kursplan i varje enskilt minoritetsspråk skrivs.

Den del av kursplanen som beskriver centralt innehåll omfattar, precis som i grundskolans kursplan, första- och andraspråk. Andraspråksspåret avser undervisning på nybörjarnivå. För att ge eleverna möjlighet att utveckla sitt språk på nybörjarnivå omfattar centralt innehåll i andraspråksspåret, till exempel strategier för att förstå och tala det nationella minoritetsspråket. Ett sådant innehåll finns inte i förstaspråksspåret eller i kursplanen för modersmål.

Kunskapskraven för de nationella minoritetsspråken som förstaspråk följer konstruktionen för och har samma nivå som kunskapskraven i modersmål för grundsärskolan.

Utgångspunkten för konstruktionen av kunskapskraven i andraspråksspåret är engelska. I grundskolan är kunskapskraven i moderna språk utgångspunkt, men det ämnet saknas i grundsärskolan. Kunskapskraven i engelska är till sin omfattning och nivå lämpliga som utgångspunkt för ett nybörjarspråk i grundsärskolan.

Samma myndigheter, organisationer och kommuner inom de nationella minoriteternas förvaltningsområden som bjöds in att lämna synpunkter avseende grundskolan har bjudits in att lämna synpunkter under remissomgången i april 2015. Vidare har förslagen lagts ut på Skolverkets webbplats och information har bl.a. spridits till modersmåls lärare i de aktuella nationella minoritetsspråken för att bereda tillfälle för så många som möjligt att lämna synpunkter.

Synpunkter från remiss

Remissinstanserna ställer sig överlag positiva till gemensam kursplan i de nationella minoritetsspråken och anser att de är väl anpassade till målgruppen. Synpunkter som rör innehåll och nivå har inarbetats i förslaget av projektgruppen. En återkommande synpunkt handlar om problematiken som gäller den oreglerade undervisningstiden och lärarförsörjning. Slutligen finns önskemål om implementeringsinsatser i samband med att kursplan och kunskapskrav träder i kraft.

På Skolverkets vägnar

Kjell Hedwall
Avdelningschef

Helena Karis
Undervisningsråd

Bilaga: Förslag till kursplaner och kunskapskrav i nationella minoritetsspråk i grundsärskolan

MODERSMÅL – NATIONELLT MINORITETSSPRÅK

Judar, romer, sverigefinnar och tornedalingar är nationella minoriteter med flerhundraåriga anor i Sverige. Deras språk – jiddisch, romani chib, finska och meänkieli – är officiella nationella minoritetsspråk. De nationella minoritetsspråkens ställning i Sverige är i stort behov av att stärkas. För att säkra språkens framtid i landet är det nödvändigt att fler utvecklar språkkunskaper. Språken är viktiga kulturbärare som uttrycker gemensamma erfarenheter, värden och kunskaper som förenar de nationella minoriteterna i Sverige med människor som talar samma språk i andra delar av världen. Att ha kunskaper i språket och om minoritetens kultur kan ge nya perspektiv på den egna identiteten och stärker möjligheterna till deltagande i samhällslivet i Sverige och andra länder.

Syfte

Undervisningen i ämnet modersmål – nationellt minoritetsspråk – ska syfta till att eleverna utvecklar kunskaper i och om det nationella minoritetsspråket samt kunskaper om den nationella minoritetens kultur. Undervisningen ska därigenom ge eleverna förutsättningar att utveckla sin kulturella identitet och bli flerspråkiga.

Undervisningen ska stimulera elevernas intresse för att läsa, skriva och samtala på det nationella minoritetsspråket. I mötet med talat språk och texter ska eleverna ges möjlighet att utveckla förmågan att sätta innehållet i relation till egna erfarenheter, livsvillkor och intressen. Vidare ska undervisningen syfta till att eleverna utvecklar sina kunskaper om hur det nationella minoritetsspråket är uppbyggt. På så sätt ska undervisningen bidra till att stärka elevernas medvetenhet om den egna språkliga och kommunikativa förmågan. Undervisningen ska också ge eleverna möjligheter att utveckla och fördjupa sin ord- och begreppsförståelse på det nationella minoritetsspråket.

Undervisningen ska ge eleverna möjlighet att utveckla kunskaper om den nationella minoritetsgruppens historia, kulturella uttryck och traditioner samt samhällen där det nationella minoritetsspråket används.

Genom undervisningen i ämnet modersmål – nationellt minoritetsspråk - ska eleverna ges förutsättningar att utveckla förmågan att:

- tala och samtala i olika sammanhang,
- förstå innehållet i talat nationellt minoritetsspråk och i olika texter,
- skriva för olika syften, och
- reflektera över traditioner och kulturella företeelser i miljöer där det nationella minoritetsspråket används

Centralt innehåll inom ramen för nationellt minoritetsspråk som förstaspråk

I årskurs 1–6

Tala, lyssna och samtala

- Kommunikation i olika sammanhang. Lyssna, svara, fråga, berätta samt uttrycka önskemål och känslor.
- Muntligt berättande i olika sammanhang.
- Hur man kan använda omskrivningar, växlingar mellan språk och visuell förstärkning, till exempel bilder, tecken och kroppsspråk, för att förstå och göra sig förstådd.
- Uttal, betoning och satsmelodi.

Läsa och skriva

- Lässtrategier, till exempel ordbilder, för att avkoda och förstå texter.
- Läsriktning samt skrivteckens form och ljud.
- Strategier för att skriva elevnära texter.

Texter

- Berättande texter och poetiska texter för barn: rim, ramsor, sånger och skönlitteratur från olika tider och områden där språket används.
- Beskrivande och förklarande texter för barn, till exempel faktatexter, med anknytning till minoritetsgruppens traditioner och kulturella uttrycksformer.
- Filmer och dramatiserade berättelser för barn.

Den nationella minoritetens kultur

- Högtider och traditioner och andra kulturella uttryck som eleven möter i olika sammanhang.
- Lekar och sånger med anknytning till den nationella minoritetsgruppens kultur.

I årskurs 7–9

Tala, lyssna och samtala

- Kommunikation i olika sammanhang och för olika syften. Hur åsikter, intresse och argument kan uttryckas.
- Muntliga presentationer i olika sammanhang.
- Hur man kan använda omskrivningar, växlingar mellan språk och visuell förstärkning, till exempel bilder, tecken och kroppsspråk, för att förstå och göra sig förstådd.
- Uttal, betoning och satsmelodi.

Läsa och skriva

- Lässtrategier för att avkoda och förstå olika texter. Sökläsning och läsning mellan raderna.
- Minoritetsspråkets grundläggande struktur med ordbildning och meningsbyggnad.
- Strategier för att skriva olika typer av texter och hur man anpassar innehållet till olika mottagare.

Texter

- Berättande texter och poetiska texter för barn och unga från områden där det nationella minoritetsspråket används.
- Berättande texters budskap, uppbyggnad och innehåll.

Skolverket

- Beskrivande och förklarande texter, till exempel nyhetsartiklar, med anknytning till den nationella minoritetsgruppens traditioner och kulturella uttrycksformer.
- Filmer och dramatiserade berättelser för unga.

Den nationella minoritetens kultur

- Seder, bruk och traditioner inom den nationella minoriteten.
- Barns och ungdomars vardagsliv i miljöer där det nationella minoritetsspråket används.

Centralt innehåll inom ramen för nationellt minoritetsspråk som andraspråk

I årskurs 1–6

Tala, lyssna och samtala

- Hälsningsfraser och korta fraser om vardagliga ämnen.
- Frågeord, frågor och svar.
- Strategier för att lösa språkliga problem i samtal, till exempel gester, frågor och omformuleringar.
- Presentation av den egna personen, vardagen och närmiljön.
- Språkliga företeelser som uttal och intonation i det språk eleverna möter.

Läsa och skriva

- Lässtrategier, till exempel ordbilder, för att avkoda och förstå enkla texter.
- Instruktioner och beskrivningar.
- Ord och ordbilder, till exempel på skyltar och i reklam.
- Alfabetet samt förhållandet mellan ljud och bokstav.

Texter

- Berättande texter och poetiska texter för barn: rim, ramsor och sånger från olika tider och områden där språket används.
- Enkla beskrivande och förklarande texter för barn, till exempel faktatexter, med anknytning till den nationella minoritetsgruppens traditioner och kulturella företeelser.
- Filmer och dramatiserade berättelser för barn.

Den nationella minoritetens kultur

- Högtider och traditioner och andra kulturella uttryck som eleven möter i olika sammanhang.
- Lekar och sånger med anknytning till den nationella minoritetsgruppens kultur.

I årskurs 7–9

Tala, lyssna och samtala

- Samtal om ämnesområden som är välbekanta för eleverna, till exempel olika slags händelseförlopp samt egna och andras erfarenheter.
- Dramatiseringar och rollspel med dialogen i centrum.
- Presentationer som är berättande, beskrivande och informerande.

- Strategier för att delta i och bidra till samtal, till exempel frågor samt bekräftande fraser och uttryck.
- Språkliga företeelser som uttal och intonation i det språk eleverna möter.

Läsa och skriva

- Lässtrategier, till exempel ordbilder, för att avkoda och förstå enkla texter.
- Instruktioner och beskrivningar.
- Skrivande av enkla berättande texter.

Texter

- Berättande texter och poetiska texter för barn och unga från områden där det nationella minoritetsspråket används.
- Enkla beskrivande och informerande texter som förekommer i vardagen, till exempel instruktioner och nyhetsartiklar.
- Enkla texter för barn och unga med anknytning till den nationella minoritetsgruppens traditioner och kulturella företeelser.
- Filmer och dramatiserade berättelser för unga.

Den nationella minoritetens kultur

- Seder, bruk och traditioner inom den nationella minoriteten.
- Barns och ungdomars vardagsliv i miljöer där det nationella minoritetsspråket används.

Kunskapskrav

Inom ramen för nationellt minoritetsspråk som förstaspråk

Kunskapskrav för betyget E i slutet av årskurs 6

Eleven kan samtala om elevnära ämnen genom att lyssna på andra och **medverka** i att ställa frågor, svara och uttrycka önskan och känslor. Dessutom **medverkar** eleven i att berätta om vardagliga händelser.

Eleven kan med stöd av bilder **medverka** i att läsa texter med kända ord och bekant innehåll. Genom att **medverka** i att svara på frågor om innehållet visar eleven sin förståelse för texterna. Utifrån det nationella minoritetsspråkets särdrag kan eleven **medverka** i att uttrycka sig i skrift. Eleven kan också **bidra** till resonemang om **någon** tradition eller högtid med betydelse för eleven med anknytning till den nationella minoritetens kultur.

Kunskapskrav för betyget D i slutet av årskurs 6

Betyget D innebär att kunskapskraven för betyget E och till övervägande del för C är uppfyllda.

Kunskapskrav för betyget C i slutet av årskurs 6

Eleven kan samtala om elevnära ämnen genom att lyssna på andra och på ett **delvis fungerande** sätt ställa frågor, svara och uttrycka önskan och känslor med ett **delvis ändamålsenligt** ordförråd. Dessutom berättar eleven om vardagliga händelser på ett **delvis fungerande** sätt.

Eleven kan med **visst flyt** läsa texter med bekant innehåll. Genom att svara på frågor om och återge delar av innehållet på ett **delvis relevant** sätt visar eleven sin förståelse för texterna. Utifrån det nationella minoritetsspråkets särdrag kan eleven uttrycka sig i skrift på ett **delvis fungerande** sätt. Eleven kan också

föra **enkla** resonemang om **några** traditioner och högtider med anknytning till den nationella minoritetens kultur.

Kunskapskrav för betyget B i slutet av årskurs 6

Betyget B innebär att kunskapskraven för betyget C och till övervägande del för A är uppfyllda.

Kunskapskrav för betyget A i slutet av årskurs 6

Eleven kan samtala om elevnära ämnen genom att lyssna på andra och på ett **väl fungerande** sätt ställa frågor, svara och uttrycka önskan och känslor med ett **ändamålsenligt** ordförråd. Dessutom berättar eleven om vardagliga händelser på ett **väl fungerande** sätt.

Eleven kan med **flyt** läsa texter med bekant innehåll. Genom att svara på frågor om och återge delar av innehållet på ett **relevant** sätt visar eleven sin förståelse för texterna. Utifrån det nationella minoritetsspråkets särdrag kan eleven uttrycka sig i skrift på ett **väl fungerande** sätt. Eleven kan också föra **välutvecklade** resonemang om **några** traditioner och högtider med anknytning till den nationella minoritetens kultur.

Kunskapskrav för betyget E i slutet av årskurs 9

Eleven kan samtala om varierande ämnen genom att lyssna till andras åsikter och **bidra** till att framföra egna åsikter och argument. Dessutom **medverkar** eleven i att genomföra muntliga presentationer.

Eleven kan med stöd av bilder **medverka** i att läsa olika slags texter. Genom att **medverka** i att svara på frågor om och återge delar av innehållet visar eleven sin förståelse för texterna. Utifrån det nationella minoritetsspråkets särdrag kan eleven **bidra** till att skriva texter och anpassa dem till olika sammanhang. Eleven kan också **bidra** till resonemang om seder, bruk och traditioner med anknytning till den nationella minoritetens kultur.

Kunskapskrav för betyget D i slutet av årskurs 9

Betyget D innebär att kunskapskraven för betyget E och till övervägande del för C är uppfyllda.

Kunskapskrav för betyget C i slutet av årskurs 9

Eleven kan samtala om varierande ämnen genom att lyssna till andras åsikter och framföra egna **delvis underbyggda** åsikter och argument med ett **delvis ändamålsenligt** ordförråd. Dessutom genomför eleven muntliga presentationer på ett **delvis fungerande** sätt.

Eleven kan med **visst flyt** läsa olika slags texter. Genom att svara på frågor om och återge delar av innehållet på ett **delvis relevant** sätt visar eleven sin förståelse för texterna. Utifrån det nationella minoritetsspråkets särdrag kan eleven skriva texter med **viss** anpassning till olika sammanhang. Eleven kan också föra **enkla** resonemang om seder, bruk och traditioner med anknytning till den nationella minoritetens kultur.

Kunskapskrav för betyget B i slutet av årskurs 9

Betyget B innebär att kunskapskraven för betyget C och till övervägande del för A är uppfyllda.

Kunskapskrav för betyget A i slutet av årskurs 9

Eleven kan samtala om varierande ämnen genom att lyssna till andras åsikter och framföra egna **väl underbyggda** åsikter och argument med ett **ändamålsenligt** ordförråd. Dessutom genomför eleven

muntliga presentationer på ett **väl fungerande** sätt.

Eleven kan med **flyt** läsa olika slags texter. Genom att svara på frågor om och återge delar av innehållet på ett **relevant** sätt visar eleven sin förståelse för texterna. Utifrån det nationella minoritetsspråkets särdrag kan eleven skriva texter med **god** anpassning till olika sammanhang. Eleven kan också föra **välutvecklade** resonemang om seder, bruk och traditioner med anknytning till den nationella minoritetens kultur.

Kunskapskrav

Inom ramen för nationellt minoritetsspråk som andraspråk

Kunskapskrav

Kunskapskrav för betyget E i slutet av årskurs 6

Eleven kan i tal och samtal om **något** elevnära ämne **medverka** i att uttrycka sig med ord och fraser. Utifrån någon given frågeställning **medverkar** eleven i att redogöra för delar av innehållet i tydligt talat nationellt minoritetsspråk med elevnära ord och fraser.

Eleven kan också **medverka** i att skriva ord. Eleven **bidrar** till resonemang om **någon** tradition eller högtid med betydelse för eleven med anknytning till den nationella minoritetens kultur.

Kunskapskrav för betyget D i slutet av årskurs 6

Betyget D innebär att kunskapskraven för betyget E och till övervägande del för C är uppfyllda.

Kunskapskrav för betyget C i slutet av årskurs 6

Eleven kan i tal och samtal om elevnära ämnen uttrycka sig med ord och fraser på ett **delvis fungerande** sätt. Utifrån någon given frågeställning kan eleven på ett **delvis fungerande** sätt redogöra för delar av innehållet i tydligt talat nationellt minoritetsspråk med elevnära ord och fraser.

Eleven kan också skriva ord på ett **delvis fungerande** sätt. Eleven för **enkla** resonemang om **några** traditioner och högtider med anknytning till den nationella minoritetens kultur.

Kunskapskrav för betyget B i slutet av årskurs 6

Betyget B innebär att kunskapskraven för betyget C och till övervägande del för A är uppfyllda.

Kunskapskrav för betyget A i slutet av årskurs 6

Eleven kan i tal och samtal om elevnära ämnen uttrycka sig med ord och fraser på ett **väl fungerande** sätt. Utifrån någon given frågeställning kan eleven på ett **väl fungerande** sätt redogöra för delar av innehållet i tydligt talat nationellt minoritetsspråk med elevnära ord och fraser.

Eleven kan också skriva ord på ett **väl fungerande** sätt. Eleven för **välutvecklade** resonemang om **några** traditioner och högtider med anknytning till den nationella minoritetens kultur.

Kunskapskrav för betyget E i slutet av årskurs 9

Eleven kan i tal och samtal i olika situationer **medverka** i att uttrycka sig med ord, fraser och meningar. Eleven kan **medverka** i att redogöra för huvudsakliga delar av innehållet i sammanhängande talat

nationellt minoritetsspråk och texter som består av bekanta ord.

Eleven kan också **medverka** i att skriva texter för att kommunicera i olika sammanhang. Eleven **bidrar** till resonemang om seder, bruk och traditioner med anknytning till den nationella minoritetens kultur.

Kunskapskrav för betyget D i slutet av årskurs 9

Betyget D innebär att kunskapskraven för betyget E och till övervägande del för C är uppfyllda.

Kunskapskrav för betyget C i slutet av årskurs 9

Eleven kan i tal och samtal i olika situationer uttrycka sig sammanhängande på ett **delvis fungerande** sätt. Eleven kan på ett **delvis fungerande** sätt redogöra för huvudsakliga delar av innehållet i sammanhängande talat nationellt minoritetsspråk och texter som består av bekanta ord.

Eleven kan också på ett **delvis fungerande** sätt skriva texter för att kommunicera i olika sammanhang. Eleven för **enkla** resonemang om seder, bruk och traditioner med anknytning till den nationella minoritetens kultur.

Kunskapskrav för betyget B i slutet av årskurs 9

Betyget B innebär att kunskapskraven för betyget C och till övervägande del för A är uppfyllda.

Kunskapskrav för betyget A i slutet av årskurs 9

Eleven kan i tal och samtal i olika situationer uttrycka sig sammanhängande på ett **väl fungerande** sätt. Eleven kan på ett **väl fungerande** sätt redogöra för huvudsakliga delar av innehållet i sammanhängande talat nationellt minoritetsspråk och texter som består av bekanta ord.

Eleven kan också på ett **väl fungerande** sätt skriva texter för att kommunicera i olika sammanhang. Eleven för **välutvecklade** resonemang om seder, bruk och traditioner med anknytning till den nationella minoritetens kultur.